

Nota zienswijze ontwerpbestemmingsplan Wijckel – Lytse Jerden 2

A. Inleiding

In het kader van de procedure tot vaststelling van het bestemmingsplan Wijckel – Lytse Jerden 2 is deze Nota opgesteld.

Na de inleiding die we in onderdeel A. hebben opgenomen, zullen wij in deze nota ingaan op de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan. Bij onderdeel C. wordt de zienswijze behandeld.

Dit bestemmingsplan wijzigt de bestemming waarbij:

- Het bestaande bouwvlak wordt vergroot (tot circa 1,27 ha.) binnen de agrarische bestemming voor een grondgebonden agrarisch bedrijf (in dit geval een melkgeitenhouderij), inclusief de benodigde landschappelijke inpassing;
- De bouw van een jongveestal (serrestal) mogelijk wordt gemaakt.

B. Terinzagelegging ontwerpbestemmingsplan Wijckel – Lytse Jerden 2

Met ingang van 15 mei 2018 heeft tot en met 25 juni 2018 heeft het ontwerpbestemmingsplan Wijckel – Lytse Jerden 2 ter inzage gelegen. Het bestemmingsplan wijzigt de bestemming waarbij:

- Het bestaande bouwvlak wordt vergroot (tot circa 1,27 ha.) binnen de agrarische bestemming voor een grondgebonden agrarisch bedrijf (in dit geval een melkgeitenhouderij), inclusief de benodigde landschappelijke inpassing;
- De bouw van een jongveestal (serrestal) mogelijk wordt gemaakt.

Ook heeft de ontwerp-omgevingsvergunning voor de bouw van een jongveestal (serrestal) voor geiten, het veranderen van de inrichting met een beperkte milieutoets (OBM) en het dempen van een sloot ter inzage gelegen. Over deze ontwerpen kon gedurende zes weken een zienswijze worden ingediend.

In het kader van de gecoördineerde besluitvorming zijn deze gelijktijdig ter inzage gelegd.

Tegen het ontwerpbestemmingsplan is één tijdige zienswijze ingediend door GGD Fryslân (d.d. 1 juni 2018). Brandweer Fryslân heeft in een reactie aangegeven geen noodzaak te zien om bij het betreffende plan opmerkingen te plaatsen.

Deze ter inzage is voorafgegaan door bekendmaking in het digitale Gemeenteblad en de Staatscourant. De kennisgeving hierover is rechtstreeks verzonden naar de betrokken instanties en die diensten van Rijk en provincie die belast zijn met de behartiging van belangen die in het plan in het geding zijn en aan het waterschapsbestuur. Het bestemmingsplan met bijbehorende stukken was digitaal op www.ruimtelijkeplannen.nl raadpleegbaar en fysiek waren de ontwerpbesluiten op het gemeentekantoor in Joure en op de servicepunten in Balk en Lemmer in te zien.

In [bijlage 1 Zienswijze](#) is de volledige inhoud van de zienswijze raadpleegbaar. Deze is aan deze nota gehecht. Na een puntsgewijze weergave van de zienswijze zullen wij ons standpunt, opnieuw puntsgewijs daarover weergeven. We geven aan of de zienswijze geheel, gedeeltelijk of juist niet wordt overgenomen.

C. Zienswijze GGD

De zienswijze is afkomstig van GGD Fryslân d.d. 1 juni 2018. Het advies van de GGD is om de milieueffecten van de aanvraag op omringende gevoelige bestemmingen in kaart te brengen en deze door de GGD Fryslân te laten beoordelen op eventuele gezondheidkundige effecten om vervolgens tot beleidsadvisering te komen om deze effecten terug te dringen tot een voor de gezondheid aanvaardbaar niveau. Uit de zienswijze blijkt niet in welke mate de toelichting van het bestemmingsplan op dit onderdeel ontoereikend zou zijn. Aan de GGD is door ons derhalve gevraagd om dit nader toe te lichten.

De (aanvullende) milieugezondheidskundige beoordeling hebben wij op 2 augustus 2018 ontvangen. Dichtstbijzijnde gevoelige bestemmingen zijn Camping 't Hop (waarnaar in de stukken abusievelijk wordt verwezen als zijnde 't Hof) en de woning aan de Jeen Hornstraweg 7.

In de milieugezondheidskundige beoordeling van de GGD wordt het volgende geconcludeerd:

- Er ligt geen woning binnen het gebied van 250 meter van het bedrijf zodat geen gezondheidsrisico's te verwachten zijn voor endotoxine.
- Met betrekking tot Q-koortsbesmetting is er geen bezwaar tegen de voorgenomen wijziging van het bestemmingsplan en de uitbreiding van het aantal geiten. Vaccinatie en monitoring van melk zal afdoende zijn.
- Het bedrijf draagt niet noemenswaardig bij aan de geluidbelasting voor de omgeving en vormt daarmee dus geen gezondheidkundig risico.

De conclusies van de GGD ten aanzien van geur en fijnstof zijn de volgende:

- De geurbelasting op de camping overschrijdt de gezondheidkundige advieswaarde van 2,0 OU/m³ met 0,5 OU/m³. De meeste mensen zullen hier slechts tijdelijk verblijven en dus niet langdurig blootgesteld worden aan de geur. Gezondheidsklachten kunnen echter niet uitgesloten voor campinggasten als de bewoners van het bijbehorend pand. Een vergelijking van oude en nieuwe situatie is niet mogelijk omdat de geurbelasting in de oude situatie niet bekend is. Het advies is om een geurbelasting uit te voeren voor de huidige situatie zodat een vergelijking gemaakt kan worden. Ook wordt geadviseerd de bedrijfsvoering aan te passen zodanig dat de geurbelasting op de camping lager is dan 2,0 OU/m³.
- Voor fijnstof is het uitgangspunt dat de bijdrage aan fijnstof in de omgeving stabiel is. Er zijn echter geen gegevens bekend van de huidige bijdrage aan het bedrijf aan fijnstof in de omgeving. Hierdoor kan niet beoordeeld worden of voldaan wordt aan het gezondheidkundig advies dat de bijdrage aan fijnstof tenminste gelijk blijft. Advies is dan ook om de bijdrage van het bedrijf aan fijnstof (PM10) in de huidige situatie te bepalen.

Reactie gemeente:

Het bestemmingsplan gaat in hoofdstuk 4 van de toelichting in op de milieueffecten op omringende (gevoelige) bestemmingen en ook zijn de risico's voor de volksgezondheid onderzocht en beschreven. In paragraaf 4.6 van de toelichting van het bestemmingsplan is specifiek ingegaan op de risico's volksgezondheid; de omgeving is betrokken, zo ook de omringende gevoelige bestemmingen. Het geitenhouderijbedrijf van verzoeker is gelegen in het buitengebied van de gemeente de Fryske Marren. Dit is een relatief dunbevolkt gebied. In de omgeving is een camping gevestigd, een solitaire burgerwoning en langs de Menno van Coehoornweg verspreid diverse woningen en bedrijven. De dichtstbij gelegen woning van derden ligt op circa 400 meter van de inrichting, dit is de bedrijfswoning van de camping. Het verblijfsterrein van de camping ligt op ca. 350 meter en de meer geconcentreerde woonbebouwing is aanwezig langs Menno van Coehoornweg, op circa 700 meter ten westen van de inrichting. Binnen een straal van 2 kilometer van de inrichting zijn geen andere (intensieve) veehouderijen aanwezig. In het bestemmingsplan wordt het maximale aantal en soort dieren vastgelegd. Het bedrijf kan op basis van het vastgestelde plan (en de daarna te verlenen omgevingsvergunning) uitbreiden van 950 geiten naar 1.120 geiten. De maximale situatie qua dieren die mogelijk wordt gemaakt met dit bestemmingsplan is getoetst. Met betrekking tot volksgezondheid behoeft hier dan ook geen extra aandacht aan besteed te

worden. Dit geldt ook voor nieuw milieu gevoelig gebruik. Ook hier worden geen mogelijkheden voor geboden in het bestemmingsplan. Het bedrijf kan op basis van het vastgestelde plan en de daarna te verlenen omgevingsvergunning uitbreiden van 950 geiten naar 1.120 geiten.

Voor geur wordt weliswaar niet geheel voldaan aan de gezondheidkundige advieswaarde, maar wel aan de wettelijk vastgestelde maximale norm voor de geurbelasting. Deze is bepaald vanuit de Wet geurhinder en veehouderij en aanvullend de Verordening geurhinder en veehouderij die geldt in onze gemeente. De geurbelasting mag maximaal 8 OU/m³ zijn op een geurgevoelig object buiten de bebouwde kom. Hier wordt ruim aan voldaan.

Gelet op de minimale overschrijding van de gezondheidkundige advieswaarde met 0,5 OU/m³ voor de camping en de aard van gebruik van deze camping, uitgezonderd bewoners bedrijfspand, is deze overschrijding acceptabel. Ook is aangegeven dat voor bestaande situaties kan worden uitgegaan van zelfs 4-5 OU/m³; dit leidt ertoe dat geen extra maatregelen hoeven worden getroffen aan de bedrijfsvoering. De uitbreiding van de geitenhouderij betreft slechts ten dele een nieuwe situatie, het bedrijf bestaat al op de locatie. Voor zover bekend zijn er geen klachten bekend vanuit de omgeving over hinder ten aanzien van geur (of ten aanzien van andere aspecten van het bedrijf).

Voor luchtkwaliteit geldt ook dat wordt voldaan aan de wettelijk vastgestelde grenswaarde. Dit betekent dat niet in betekende mate wordt bijgedragen aan een verslechtering van de luchtkwaliteit/luchtverontreiniging op locaties in de omgeving waar regelmatig mensen verblijven. Extra maatregelen zijn niet noodzakelijk. Uit de uitgevoerde berekeningen van de concentratie fijnstof (PM10) blijkt dat de jaargemiddelde concentratie (cumulatief) 16,4 µg/m³ bedraagt, ruim onder de wettelijke grenswaarde van 40 µg/m³ en ook ruim onder de WHO-advieswaarde van 20 µg/m³. Ook het aantal dagen waarop de waarde van 50 µg/m³ wordt overschreden ligt ruim beneden de grenswaarde van 35 dagen. De (uitbreiding van de) geitenhouderij draagt niet in betekende mate bij aan de concentratie fijn stof (PM10) op locaties in de omgeving waar regelmatig mensen verblijven. Extra maatregelen zijn niet noodzakelijk.

D. Conclusie

De uitbreiding van de geitenhouderij levert voor de gezondheid van omwonenden geen onaanvaardbare nadelige gevolgen op en ook geen onevenredige aantasting van het woon- en leefklimaat. Dit betekent dat kan worden voldaan aan een goede ruimtelijke ordening. Het aspect gezondheid staat de vaststelling van het bestemmingsplan derhalve niet in de weg en ook is het niet nodig dat aan het bestemmingsplan nadere beperkingen moeten worden verbonden.

In de planregels onder 3.5.2 wordt wel ingegaan op het feit dat de bestaande stikstofdepositie niet mag toenemen ten opzichte van maatgevende voor stikstof gevoelige habitats in de Natura 2000 – gebieden. Dit geeft beperkingen ten aanzien van uitbreidingsmogelijkheden (dieraantallen) voor het bedrijf en borgt de mate van de effecten die op kunnen treden.

De conclusie is dat de zienswijze niet wordt overgenomen.

E. Tekstuele correcties

Een aantal ondergeschikte tekstuele correcties worden aangebracht, deze hebben geen inhoudelijke consequenties:

Toelichting

Paragraaf 1.3 in de inhoudsopgave verwijst naar bestemmingsplan, dit moet beheersverordening Buitengebied Zuid West 2017 zijn. Dit geldt ook voor overeenkomstige verwijzingen in de toelichting. In paragraaf 4.6 wordt verwezen naar Vaartweg en Rijksweg, dit betreft een kennelijke verschrijving en moet Menno van Coehoornweg zijn.

Figuur 9 onder 4.12 hoeft geen nummer, elders is dit ook niet gedaan.

Aan de MER-beoordelingsbeslissing wordt volledigheidshalve in bijlage 7 van de toelichting de Mer-beoordelingsnotitie gevoegd waarop deze beslissing is gebaseerd.

Toelichting en planregels

In paragraaf 3.2.4 en 5.2.2 van de toelichting en in 3.4.3 en 3.5.2 van de planregels moet in plaats van bouwperceel de term bouwvlak worden gebruikt. Ook is de verwijzing in 3.4.3 onder a naar 3.2.2, sub b aangepast in sub a.

Bijlage 1   Zienswijze

GEMEENTE	
De Fryske Marren	
Ontv.	1 - JUNI 2018
Nr.	

tel. 1940 119902

GGD Fryslân
 Harlingertrekweg 58
 Leeuwarden
 Postbus 612
 8901 BK Leeuwarden
 t. 088 22 99 222
 info@ggdfryslan.nl
 www.ggdfryslan.nl

Gemeente De Fryske Marren

Herema State 1
 8501 AA JOURE

Datum	Uw kenmerk	Uw brief van	Bijlagen
1 juni 2018			0
	Ons kenmerk	Behandeld door	Doorkiesnummer
	UIT/18010558/G/CDO		088 22 99 245
Onderwerp			E-mail
wijziging bestemmingsplan Lytse Jerden 2 te Wijckel			info@ggdfryslan.nl

Geachte

Dank voor het toezenden van de voorgenomen wijziging van het bestemmingsplan Lytse Jerden 2 te Wijckel ten behoeve van de uitbreiding van een melkgeitenhouderij.

Wijzigingen aan het bedrijf kunnen leiden tot veranderingen in de uitstoot van milieufactoren en micro-organismen en zodanig een effect hebben op de gezondheid van omwonenden.

Ons advies is dan ook om milieueffecten van de aanvraag op omringende gevoelige bestemmingen in kaart te brengen en deze door GGD Fryslân te laten beoordelen op eventuele gezondheidskundige effecten om vervolgens tot beleidsadvisering te komen om deze effecten terug te dringen tot een voor de gezondheid aanvaardbaar niveau.

Met vriendelijke groet,

Maatschappij & Gezondheid/Medische Milieukunde

Milieugezondheidskundige beoordeling

Uitbreiding Geitenhouderij, Lytse Jerden 2., Wijckel /Fryske Marren.

Situatieschets

De aanvraag betreft uitbreiding en verbouw van bedrijf voor 860 melkveegeiten en 260 opfokgeiten; dit was respectievelijk 480 en 80.

De dichtstbijzijnde gevoelige bestemming is aan de zuidzijde de bedrijfswoning van camping t Hof op 340 meter. Een tweede gevoelige bestemming betreft het adres Hornstraweg 7 op 694 meter ten oosten van het bedrijf.

Milieugezondheidskundige beoordeling

Voor de gezondheid van omwonenden zijn de volgende milieufactoren van belang:

1. Geur
2. Fijn stof
3. Endotoxine
4. Zoönosen
5. Geluid

Ad 1. Geur

De geur van een veehouderij wordt vooral veroorzaakt door de uitwerpselen (mest) van dieren. Ook het voer kan geur veroorzaken. Geur van de veehouderij bestaat uit een mix van gasvormige componenten afkomstig van de dieren zelf en de bedrijfsvoering. Het gaat vooral om vluchtige organische koolwaterstoffen (vetzuren, fenolen en indolen) en zwavelhoudende componenten (sulfiden). Ammoniak kan in de stal een geurcomponent zijn, maar wordt bij het vrijkomen uit de stal zo sterk verdund dat het in de omgeving geen rol meer speelt. De meeste geurstoffen zijn al te ruiken bij lage concentraties die geen directe gezondheidseffecten geven, maar de waarneming van geur kan indirect tot gezondheidseffecten leiden als deze als negatief (hinder of overlast) wordt ervaren. Geur kan gedrag en activiteiten verstoren en leiden tot stress-gerelateerde klachten zoals hoofdpijn, benauwdheid en misselijkheid. Naast de aard van de stof en de concentratie spelen bij geur ook persoonlijke factoren een rol.

Voor de geurbelasting wordt onderscheid gemaakt tussen voor- en achtergrondbelasting. De voorgrondbelasting betreft de geur door een individueel bedrijf en de achtergrondbelasting de cumulatie van bedrijven in het gebied. De voorgrondbelasting is bepalend voor de hinder als zij substantieel bijdraagt aan de achtergrondbelasting. Als vuistregel wordt gehanteerd dat de voorgrondbelasting bepalend is voor de hinder als deze meer dan de helft van de achtergrondbelasting uitmaakt. In de onderhavige situatie is dit het geval en is uitgegaan van de voorgrondbelasting van omliggende adressen zoals berekend met V-stacks.

De kwaliteit van de leefomgeving wat betreft geur wordt bepaald door het percentage geurgehinderden. In het Nationaal Milieubeleidsplan 1989 wordt gesteld dat de gestreefd wordt naar 0% hinder maar aanvaardbaar is bij 12% hinder voor nieuwe situaties ('richtwaarde') en 20% voor bestaande situaties ('bovenwaarde'). Vanuit gezondheidskundige overwegingen stelt de GGD-richtlijn Geurhinder een streven naar maximaal 12% hinder en minder dan 3% ernstige hinder. Hierbij wordt geen verschil gehanteerd tussen 'oude' en 'nieuwe' situaties, tussen belaste bestemmingen binnen of buiten de bebouwde kom en evenmin tussen concentratie- en niet-concentratiegebieden. De gezondheidskundige toetswaarden voor respectievelijk 12% en 20% hinder zijn 2,0 en 4-5 OU/m³.

De berekende geurbelasting voor de twee nabij gelegen gevoelige bestemmingen in de nieuwe situatie is:

- 2,5 OU/m³ voor camping 't Hof;
- 0,6 OU/m³ voor Hornstraweg 7.

In zowel de nieuwe situatie voor de camping 't Hof de gezondheidskundige advieswaarde overschreden van 2,0 OU/m³, passend bij maximaal 12% hinder. Dit wettelijke bovenwaarde van 4-5 OU/m³ passend bij 20% hinder wordt niet overschreden.

Milieugezondheidskundige beoordeling

Uitbreiding Geitenhouderij, Lytse Jerden 2., Wijckel /Fryske Marren.

Er zijn geen gegevens bekend over de geurbelasting in de huidige situatie zodat geen uitspraak mogelijk is over verbetering of verslechtering van de geurbelasting.

Conclusie en advies

De geurbelasting op overschrijdt de gezondheidkundige advieswaarde van 2,0 OU/m³ met 0,5 OU/m³ op een van de twee omringende gevoelige bestemmingen. Dit betreft een camping. De meeste mensen zullen hier slechts tijdelijk verblijven en dus niet langdurig blootgesteld worden aan de geur. Desalniettemin kunnen door de geurbelasting gezondheidsklachten niet uitgesloten worden bij zowel de campinggasten als de bewoners van het bijbehorend pand. Er is helaas geen geurbelasting beschikbaar voor de huidige situatie zodat een vergelijking niet mogelijk is.

Het advies is:

- a) Een geurbelasting uit te voeren voor de huidige situatie ten behoeve van een vergelijking;
- b) De bedrijfsvoering aan te passen opdat de geurbelasting op camping 't Hof lager is dan 2,0 OU/m³.

Ad 2. Fijnstof

Inademing van fijnstof kan tot een reeks aan gezondheidseffecten leiden, zoals verergering van astma en COPD, hart- en vaatziekten, longkanker en vroegtijdige sterfte.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen primair en secundair fijnstof. Primair fijnstof is direct afkomstig van de bron en processen daarin. Bij de veehouderij gaat het om stofdeeltjes kleiner dan 10 micrometer (0,01 millimeter) afkomstig van bijvoorbeeld mest, voer, huidschilfers, deeltjes van veren en haren.

Secundair fijnstof wordt gevormd uit chemische verbindingen. Voor de veehouderij betreft met name fijnstof door ammoniak. Secundair fijnstof bevindt zich vooral in de fractie die kleiner is dan 2,5 micrometer, terwijl de primaire fijnstof emissies van landbouw/veeteelt vooral in de fractie 2,5-10 micrometer zit. De kleinere deeltjes verspreiden zich snel over grote afstanden. Hierdoor dragen ze vooral bij aan de achtergrondconcentratie van fijnstof en minder van belang voor de concentratie fijnstof in de directe omgeving van een bedrijf. Primair fijnstof bestaat voornamelijk uit grotere deeltjes die zich minder snel en ver verspreiden. Voor omwonenden van een bedrijf is dus de concentratie primair fijnstof van belang.

De Europese juridische grenswaarde voor fijnstof kleiner dan 10 micrometer ((PM₁₀) is 40 microgram/m³ als jaargemiddelde waarde. Naast het jaargemiddelde stelt de EU een grenswaarde voor het daggemiddelde van maximaal 35 dagen boven 50 microgram/m³. Dit komt overeen met een 31 microgram/m³, welke dus strenger is dan die voor het jaargemiddelde.

De WHO stelt op basis van de beschikbare onderzoeksgegevens een gezondheidkundige advieswaarde van 20 microgram/m³ als jaargemiddelde waarde. Daarbij tekent de WHO aan dat er geen grens voor fijnstof is waaronder geen nadelige effecten optreden. Daarmee is iedere reductie van fijnstof wenselijk vanuit het perspectief van de volksgezondheid. Het standpunt van de GGD is dat iedere toename van PM₁₀ voorkomen dient te worden.

In onderhavig gebied is de achtergrondconcentratie van fijnstof (PM₁₀) rond de 20 mcg/m³ (luchtmeetnet, locatie Balk-Trophornsterweg). In de nieuwe situatie is de bijdrage van het bedrijf op de directe omgeving 16,4 mcg/m³. De huidige bijdrage aan fijnstof in de omgeving van het bedrijf is onbekend zodat een vergelijking niet mogelijk is en dus onbekend blijft of de situatie voldoet aan het gezondheidkundig advies dat de bijdrage van het bedrijf aan fijnstof in de omgeving stabiel is.

Conclusie en advies

Er zijn geen gegevens bekend van de huidige bijdrage van het bedrijf aan fijnstof in de omgeving. Hierdoor wordt het onmogelijk om te beoordelen of voldaan wordt aan het gezondheidkundig advies dat de bijdrage van het bedrijf aan fijnstof tenminste gelijk blijft.

Het advies is dan ook om de bijdrage van het bedrijf aan fijnstof (PM₁₀) in de huidige situatie te bepalen.

Ad 3. Endotoxine

Endotoxinen zijn bouwstenen van de celwand van (Gram-negatieve) bacteriën die toxische effecten op de mens kunnen hebben. Het zijn dode deeltjes waardoor ze zich niet vermenigvuldigen in het lichaam en zo ziekte of besmetting veroorzaken. Endotoxinen kunnen tot gezondheidsklachten leiden door een reactie in het lichaam, met name in de luchtwegen.

Er zijn geen wettelijke grenswaarden voor endotoxine. De Gezondheidsraad adviseert een bovengrens van 30 eenheden (EU)/m³. De achtergrondconcentratie endotoxine is laag, minder dan 1 tot enkele eenheden (EU/m³). Rond veehouderijen kan dit echter lokaal fors hoger zijn met pieken boven 30EU/m³. Dit blijkt met name het geval rond pluimveebedrijven en in mindere, doch relevante mate voor varkenshouderijen. Op een afstand van 250 meter is de endotoxineconcentratie vergelijkbaar met de achtergrondconcentratie.

In de onderhavige situatie is er geen gevoelige bestemming binnen 250 meter van het bedrijf.

Conclusie en advies

Er ligt geen woning binnen het gebied van 250 meter van het bedrijf zodat geen gezondheidsrisico's te verwachten zijn door endotoxine.

Ad 4. Zoönosen

Infectieziekerisico's met betrekking tot geitenhouderijen en de omgeving beperken zich tot de besmetting met de Q-koorts bacterie. Q-koorts besmetting verloopt door de lucht via verwaaiing van aerosolen met bacteriën afkomstig uit placenta en vruchtwater van besmette zwangere dieren of stofdeeltjes met sporen. Deze sporen van de Q-koortsbacterie kunnen jarenlang overleven in de omgeving en dus ook nog na langere tijd mensen besmetten. De verspreiding via de lucht is afhankelijk van weersomstandigheden (droog en winderig) en waarschijnlijk tot 5 km (verwaaiing) mogelijk.

Bedrijfsmatig gehouden geiten worden verplicht gevaccineerd tegen Q-koorts. Deze verplichte vaccinatie reduceert de hoeveelheid bacteriën in placenta/vruchtwater en daardoor de kans op besmetting van de omgeving. Verplichte periodieke tankmelkcontrole monitort het eventueel alsnog voorkomen van Q-koorts bij de geiten.

Vanuit onze professie als artsen-infectieziektebestrijding hebben wij weinig aan paragraaf 4.6 "de Risico's Volksgezondheid" toe te voegen. De uitbreiding van 950 naar 1120 geiten levert een theoretisch, doch niet nader kwantificeerbaar uiterst klein extra risico op voor Q-koorts besmetting van de nabije omgeving ten opzichte van de huidige situatie. Echter het huidige risico is ook al zodanig klein, dat één en ander niet in maat en getal is uit te drukken. Op dit moment is het aantal Q-koorts besmettingen in Nederland vergelijkbaar met het aantal voor de epidemie van 2008-2010.

Conclusie en advies

Met betrekking tot Q-koortsbesmetting is er geen bezwaar tegen de voorgenomen wijziging van het bestemmingsplan en de voorgenomen uitbreiding van het aantal geiten. De vaccinatie en monitoring van de melk zal afdoende zijn.

Als op het bedrijf activiteiten plaatshebben waarbij burgers fysiek contact mogen hebben met de geiten (kinderboerderij, lammetjes aaidagen) gelden specifieke (hygiëne) regels (kinderboerderijen: https://www.levendehave.nl/sites/default/files/bestanden/q-koorts-checklist-2014_vskbn_0.pdf)

Ad 5. Geluid

Blootstelling aan geluid kan leiden tot gezondheidsklachten door ervaren hinder, slaapverstoring, concentratiestoornissen, hypertensie en een verhoogd risico op hart- en vaatandoeningen. Met name het geluidniveau gedurende de slaap is relevant voor gezondheidseffecten. De WHO stelt als gezondheidskunde

Milieugezondheidskundige beoordeling

Uitbreiding Geitenhouderij, Lytse Jerden 2., Wijckel /Fryske Marren.

advieswaarden 30 dB(A) als gemiddelde waarde voor de nachtelijke uren waarbij 'no observed adverse effect level (NOAEL)' en 40 dB(A) als het 'lowest observed adverse effect level (LOAEL)'. Voor discontinu geluid is het maximale geluidniveau de maat. Het 'lowest observed adverse effect level (LOAEL)' voor discontinu geluid komt overeen met $L_{Amax} = 45$ dB(A).

De juridische richtwaarde voor de nachtelijke uren is respectievelijk 30 dB(A) voor het langtijdgemiddelde en 40 dB(A) voor het maximale geluidniveau. Deze richtwaarden beschermen dus de gezondheid van omwonenden in voldoende mate.

Voor het onderhavige bedrijf zijn geen akoestische berekeningen uitgevoerd omdat vanuit het type bedrijfsvoering geen noemenswaardige bijdrage verwacht wordt aan de geluidsbelasting. Ook voor vervoersbewegingen ten gevolge van de bedrijfsvoering wordt geen toename verwacht.

Conclusie en advies

Het bedrijf draagt niet noemenswaardig bij aan de geluidbelasting voor de omgeving en vormt daarmee dus geen gezondheidkundig risico.

Literatuur

- Fast T, Geelen LMJ, Meeuwssen EJ, et al. Geur en Gezondheid. GGD-richtlijn medische milieukunde, onderdeel Veehouderij en geur. RIVM, Bilthoven: 2015.
- Gezondheidsraad. Gezondheidsrisico's rond veehouderijen. Den Haag: 2012.
- Gezondheidsraad. Gezondheidsrisico's rond veehouderijen. Vervolgadvies. Den Haag: februari 2018.
- Gezondheidsraad. Gezondheidswinst door schonere lucht. Den Haag: januari 2018.
- Giepmans R, Nijdam R, Scholtes M, et al. Handreiking veehouderij en volksgezondheid. 2016.
- WHO. Night noise guidelines for Europe. Kopenhagen: World Health Organization, 2009.
- www.kennisplatformveehouderij.nl

BRANDWEER

Fryslân

GEMEENTE	
De Fryske Marren	
Ontv. -- 8 JUNI 2018	Oerg
Nr. bij 1940.119902	

Gemeente De Fryske Marren
Postbus 101
8500 AC JOURE

Postbus 612
8901 BK LEEUWARDEN
F 088 22 99 661
I www.brandweefryslan.nl
E info@brandweefryslan.nl

Datum	4 juni 2018	Behandeld door	
Onze referentie	UIT/18010565/BRW/BR/RB	Doorkiesnummer	
Uw referentie		E-mail	
Uw brief van	14 mei 2018	Bijlagen	0
Onderwerp	advies ontwerpbestemmingsplan Wijckel - Lytse Jerden 2 en ontwerpbesluit omgevingsvergunning		

Geachte mevrouw Flapper,

Op 14 mei 2018 heeft u ten behoeve van het overleg ingevolge artikel 3.1.1 van het Besluit op de ruimtelijke ordening aan ons het ontwerpbestemmingsplan Wijckel - Lytse Jerden 2 voor het realiseren van een jongveeschuur met aan de Lytse Jerden 2 te Wijckel toegezonden, met de vraag eventuele opmerkingen aan u te richten.

Externe veiligheid

Brandweer Fryslân ziet geen noodzaak om bij het betreffende plan opmerkingen te plaatsen. Dit omdat er geen risicovolle activiteiten zoals bedoeld in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) en het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) op het plangebied van invloed zijn. Wel is het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) relevant, maar door het conserverende karakter van het plan ziet de brandweer geen meerwaarde in het plaatsen van opmerkingen.

Repressief advies

Brandweer Fryslân heeft de mogelijkheid een repressief advies te geven in het kader van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. In een dergelijk advies komen aspecten aan bod die van belang zijn voor de basisbrandweezorg. Hierbij valt te denken aan onder meer bereikbaarheid, de beschikbaarheid van bluswater en de opkomsttijden.

Aangezien de ontwikkeling geen nadelige gevolgen heeft op de basisbrandweezorg, ziet Brandweer Fryslân af van de mogelijkheid tot het geven van een repressief advies.

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met Albert Hofman van Risicobeheersing Brandweer Fryslân, te bereiken via 088 - 229 89 13.

Meiïnoar foarút

BRANDWEER

Fryslân

Graag willen wij van u vernemen hoe ons advies binnen uw organisatie wordt verwerkt. Deze informatie willen wij gebruiken bij de verdere ontwikkeling van onze adviestaak. Wij gaan ervan uit hiermee te hebben voldaan aan uw adviesaanvraag.

Hoogachtend,
namens het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Fryslân,
voor deze

Ing. S. Verbeek
clusterhoofd risicobeheersing afdeling Noordwest

